

အပေါ်ယံပြင်ဆင်ချက်က ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေအား ဒီမိုကရေစီနည်းမကျဖြစ်စေသည်

အသစ်ရေးဆွဲပြဌာန်းလိုက်သော ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ (၂၀၁၈) တွင် အပေါ်ယံပြင်ဆင်ချက်များသာ ပါဝင်ပြီး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် ပျက်ကွက်လျက်ရှိကာ၊ အစိုးရ၏ ပွင့်လင်းပြီးအများပါဝင်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု ကင်းမဲ့ခဲ့ခြင်းကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။

ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအတွက် ဥပဒေမူဘောင်အရ ထိရောက်သည့် ပြင်ဆင်ချက် နှစ်ခုကိုသာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ခုမှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်အတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်ပြီး၊ တစ်ခုမှာ အနှုတ်သဘောဆောင်လေသည်။

၁) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းအတွက်အပေါင်းလက္ခဏာ - ပြင်ဆင်လိုက်သည့် ပုဒ်မ ၅၁ အရ မီဒီယာအား လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ကုမ္ပဏီများမှ လက်ဝါးကြီးအုပ်နိုင်ချေအန္တရာယ်ကို လျော့ချနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ရုပ်သံလွှင့်လှိုင်းနှုန်းစဉ်များမှာ လူထုပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်ပြီး၊ ထို့ကြောင့်ပင် လူထု၏မတူကွဲပြားသောလိုအပ်ချက်နှင့် အမြင်များအတွက် လိုင်စင်များကို ထုတ်ပေးသင့်သည်။ လူအနည်းငယ်နှင့် ကုမ္ပဏီအချို့ကြားတွင်သာ ပိုင်ဆိုင်မှုများရှိနေခြင်းမှာ ယင်းမတူကွဲပြားမှုကို ချိုးနှိမ်ရာရောက်လေသည်။ ပြင်ဆင်ချက်အရ “၁၀၀% ပိုင်ဆိုင်မှု” အစား “လွှမ်းမိုးပိုင်ခွင့်” နှင့် အစားထိုးထားရာ၊ မီဒီယာလက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တားဆီးခြင်းတွင် ဘက်စုံထောင့်စုံမှချင့်ချိန်နိုင်ကာ ပိုမိုထိရောက်စေသည်။

၂) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းအတွက် အနှုတ်လက္ခဏာ - ပုဒ်မ ၁၄ (ဗ) တွင် “ယာယီလိုင်စင်” ကို ဖန်တီးလိုက်ခြင်းက ရုပ်သံလွှင့်သမားများအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုဆင်ဆာထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ ရုပ်သံလှိုင်းများတွင် လုံလောက်မှုမရှိစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ပုံမှန်ရုပ်သံလွှင့်လိုင်စင်က အစိုးရတာဝန်ခံမှုအား ချုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာများထည့်သွင်းရန် ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများကို လွတ်လပ်မှုရှိစေပြီး၊ ရည်ရှယ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည့် အရည်အသွေးပြည့်မီသော အစီအစဉ်များဖော်ဆောင်ရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံစွမ်းရှိစေသည်။ ရေတိုလိုင်စင်ကြောင့် ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့် ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်စေမည့် အကြောင်းအရာများကို ဖြတ်ချစေနိုင်သလို၊ ကြော်ငြာများမှ မြန်ဆန်သည့်အကျိုးအမြတ်ရရှိရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည့် အရည်အသွေးနိမ့်သောအစီအစဉ်များကိုသာ ပြုလုပ်ဖန်တီးလာနိုင်သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အစိုးရဖြစ်ပြီးနောက် ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေကိုပြင်ဆင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ကို NLD မှ လျင်မြန်စွာကြေညာခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက အစိုးရသည် ရုပ်သံလွှင့်ရန်သဘောတူညီမှုရထားပြီး၊ လုပ်ကိုင်နေပြီးဖြစ်သော ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၊ နိုင်ငံတကာအရင်းမြစ်များနှင့် ဆွေးနွေးနေသည်ဟု ကောလဟာလများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် လွှတ်တော်မှ မြန်မာနိုင်ငံရှိအရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီးအများပါဝင်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် FEM မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ယှဉ်ထိုးသုံးသပ်ခဲ့ပြီး၊ အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတွင် ယင်းတို့ကို ထည့်သွင်းခံခဲ့ရခြင်းမရှိပါ။ အထူးသဖြင့် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲအမီ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မူဝါဒများအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူထံ လွတ်လွတ်လပ်လပ်မျှမျှတတပေးနိုင်ရန် ရုပ်သံလွှင့်ကဏ္ဍကို ပြင်ဆင်ရန် FEM မှ အစိုးရကို တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

အနှစ်ချုပ်ဆိုရလျှင် ယခုရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေသည် ဒီမိုကရေစီအတွက် မသင့်လျော်ဘဲ၊ အစိုးရထိန်းချုပ်နေသည့် ရုပ်သံလွှင့်လိုင်းများကို ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှုကို ကာကွယ်ပေးရန် ပြင်ဆင်ချက်များ လိုအပ်နေသည်။ လက်ရှိရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေအနေဖြင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ရုပ်သံလွှင့်ပုံစံသို့ မည်သို့မည်ပုံကူးပြောင်းမည်ကို ရှင်းပြရန်လည်း လိုအပ်နေပါသည်။

ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ)၊ ၆၁ မှ ၆၂ အထိ- အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများ

ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ) နှင့် ပုဒ်မ ၆၁ မှ ၆၂ အထိသည် အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ပုဒ်မ ၂(ဇ)က အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများကို အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီး၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်ကိုင်နေသော မီဒီယာတစ်ခုတည်းကိုသာ ရည်ညွှန်းကန့်သတ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ ပုဒ်မ ၄(ခ)ကမူ အများပြည်သူပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာဝန်ဆောင်မှု၊ လူထုအဖွဲ့အစည်းအခြေပြုရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ နှင့် စီးပွားဖြစ်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများနှင့်အတူ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကိုလည်း ဆက်လက်ထားရှိသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောထားသည်။ ပုဒ်မ ၃၈(ဃ) အရ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ၏လိုင်စင်သက်တမ်းမှာ ၁၀ နှစ်အထိ ပေးထားသည်။ ပုဒ်မ ၆၁ နှင့် ၆၂ တွင် အစိုးရမီဒီယာများကို အစိုးရဥက္ကဋ္ဌနှင့် ကြော်ညာခများမှ ရောယှက်ထောက်ပံ့ပေးသွားမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုတွင် မီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ အစိုးရတာဝန်ခံမှုကို ထိန်းကျောင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ အစိုးရဘာတွေလုပ်ဆောင်နေသလဲ ဆိုသည်ကို တင်ပြရန်နှင့် သဘောထားအမြင်ပေးရန် ဖြစ်လေသည်။ အစိုးရမှ ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဝေဖန်ရန် မဖြစ်နိုင်သဖြင့် အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအနေဖြင့် လွတ်လပ်ပြီးမျှတဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေအလွန်နည်းပါးလှသည်။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ အစိုးရများသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအပါအဝင် မည်သည့်မီဒီယာကိုမှ မထိန်းချုပ်ထားသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်များ

- ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ) နှင့် ပုဒ်မ ၆၁ မှ ၆၂အထိကို ပယ်ဖျက်ပြီး၊ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအားလုံးကို အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပါ။

ပုဒ်မ ၅ မှ ၃၀ အထိ - ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး၏ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု

ပုဒ်မ ၅ မှ ၆ သည် ဝန်ကြီး ၁ ဦး၊ ဒုတိယဝန်ကြီး ၄ ဦး နှင့် အစိုးရမီဒီယာအရာရှိ ၄ ဦးအပါအဝင် စုစုပေါင်းအဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဦးပါဝင်သော ရုပ်သံလွှင့်အာဏာပိုင်အဖွဲ့ကို ဖန်တီးထားသည်။ ၎င်းအဖွဲ့က ရုပ်သံလွှင့်မှုဝါဒများ၊ လှိုင်းနှုန်းစဉ်စီမံကြီးကြပ်မှုများနှင့် ပတ်သတ်၍ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကောင်စီကို အကြံပေးမည်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၇ မှ ၃၀ အထိက ရုပ်သံလွှင့်ကောင်စီကို ဖန်တီးထားပြီး၊ ၎င်းမှ လိုင်စင်ကို ကြီးကြပ်ကာ ရုပ်သံလွှင့်သူများအတွက် ကျင့်ဝတ်များကို ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၁၂ က ပြောထားသည်မှာ သမ္မတ၊ အထက်လွှတ်တော် အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌတို့မှ စာရင်းပေးသွင်းထားသော လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၈ ဦးမှ ကောင်စီဝင် ၉ ဦးကို သမ္မတမှ ရွေးချယ်ခန့်ထားရန်ဖြစ်သည်။ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များအမှားပြုလုပ်လျှင် သမ္မတမှ ဖြုတ်ချပစ်နိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၁၈က ပြောထားသည်။ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် လူတစ်ဦးချင်းသည် ကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကျေနပ်လျှင် သမ္မတသို့တင်ပြ အသနားခံနိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၉၁ မှ ပြဌာန်းထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့သည် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် အစိုးရထိန်းချုပ်မှုမှ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော်လည်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့သည် အများအားဖြင့် အစိုးရအရာရှိများဖြစ်ကြပြီး၊ ရုပ်သံလွှင့်ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း အစိုးရမှရွေးချယ်ခန့်အပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ဖွဲ့လုံးမှာ လွတ်လပ်မှု မရှိကြပေ။ အစိုးရမှ အလွယ်တကူထိန်းချုပ်နိုင်စေသော ဝေဝါးလှသည့် အကြောင်းပြချက်များနှင့် သမ္မတမှ အာဏာပိုင်အဖွဲ့နှင့် ကောင်စီဝင်အများစုကို ရာထူးမှဖြုတ်ပယ်ပစ်လိုက်နိုင်သည်။ ကောင်စီမှချမှတ်လိုက်သည့် မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်မဆို သမ္မတဆီသို့ အသနားခံခြင်းအားဖြင့် နောက်ပြန်လည်နေမည်ဖြစ်ကာ၊ ယင်းက ကောင်စီကို အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သင့်သော်လည်း၊ ယခုဥပဒေမှာ မတူကွဲပြားသည့် ကိုယ်စားပြုမှုများကို အာမခံပေးထားခြင်း မရှိပါ။ ပုဒ်မ ၇(ခ)သည် အမှန်တကယ်တမ်း နိုင်ငံသားမဟုတ်သည့် မိဘများ၏ သားသမီးများကို ဥပဒေကြောင်းအရမညီညွတ်စွာ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်များ

- ပုဒ်မ ၅မှ ၆ အထိကို ဖျက်သိမ်းပြီး၊ အာဏာပိုင်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ရုပ်တံ့ရန်။
- ကောင်စီသည် အစိုးရမှ ကင်းလွတ်အမှီအခိုကင်းသင့်ကြောင်းနှင့် ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များကို မည်သူကမျှ လွှမ်းမိုးခြင်းမပြုသင့်ကြောင်း ပုဒ်မအသစ်တစ်ခုကို ပုဒ်မ ၇ ရှေ့တွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲပါ။
- မိဘများမှ နိုင်ငံသားဖြစ်ရန်လိုအပ်သည့် လိုအပ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်းအားဖြင့် ပုဒ်မ ၇(ခ) ကို ပြင်ဆင်ပါ။
- ကောင်စီဝင်များကို အရပ်ဖွဲ့လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လွှတ်တော်မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူကွဲပြားမှုများကို ယင်းကောင်စီဝင်များမှ ကိုယ်စားပြုနိုင်စေရန် ပုဒ်မ ၉ မှ ၁၂ အထိ ပြင်ဆင်ပါ။

- ကောင်စီဝင်များကို ကောင်စီ၏ အရည်အသွေးပြည့်ဝသည့် ကောင်စီဝင်အများစုမှသာ ဖြုတ်ချနိုင်ပြီး၊ တရားရုံးသို့ အယူခံဝင်နိုင်စေရန် ပုဒ်မ ၁၈ ကို ပြင်ဆင်ပါ။

ပုဒ်မ ၇၅ မှ ၉၁ အထိ - ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကျင့်ဝတ်နှင့် တိုင်ကြားရေးယန္တရား

ပုဒ်မ ၇၅ မှ ၉၁ အထိသည် ပြသနာရပ်များကို ကြားနာရန်နှင့် ဖြေရှင်းရန်အတွက် ကောင်စီအတွင်း တိုင်ကြားရေးယန္တရားတစ်ခုကို ပြဌာန်းထားသည်။ ဟန်ချက်ညီမျှခြင်းနှင့် ကြားနေခြင်း၊ အသက်အုပ်စုခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလုံခြုံခွင့်၊ ကြော်ညာစံနှုန်းများပါဝင်သည့် ကိုယ့်ကျင့်တန်ဖိုးများကို အခြေခံသော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကိုပုဒ်မ ၇၅ မှ ၇၈(က) အထိ ပုဒ်မများတွင် ဖန်တီးပြုစုထားသည်။ ပုဒ်မ ၇၈(ခ) မှ ၈၃ အထိသည် ကောင်စီအနေဖြင့် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်သော ရုပ်သံလွှင့်သူများအကြောင်း တိုင်ကြားချက်များကို ကြားနာရန် ကောင်စီအတွင်း အဖွဲ့တစ်ခုကို ပြဆိုထားသည်။ ကောင်စီမှ သတိပေးရန်၊ သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ရန်၊ မှားယွင်းသောဖော်ပြချက်များကို အမှန်ပြင်ဆင်ရန်၊ တုံ့ပြန်ခွင့်ကိုပေးရန် ပုဒ်မ ၈၁ မှ ၈၆ အထိသည် ကောင်စီအား အာဏာပေးထားသည်။ ကောင်စီမှ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများကို သတိပေးချက်၊ အုပ်ချုပ်ရေးငွေဒဏ်၊ သို့မဟုတ် လိုင်စင်ယာယီရပ်ဆိုင်းခြင်း (သို့မဟုတ်) လိုင်စင်အမြဲရပ်ဆိုင်းခြင်းတို့ ပါဝင်သည့် ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်နိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၈၇ မှ ၉၁ အထိက ပြောထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကျင့်ဝတ်များသည် နိုင်ငံတော်၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ နှင့် ကိုယ်ကျင့်တန်ဖိုးများထက်စာလျှင် နိုင်ငံတကာပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသား ခြင်းအပေါ်တွင် အခြေပြုသင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်သည် လူတစ်ဦးချင်းအပေါ်မူတည်နေသောကြောင့် မကြာခဏဆိုသလို ဝေဝါးပြီး ဓမ္မဓိဌာန်မကျဖြစ်ကာ၊ ကောင်စီအနေဖြင့် အစီစဉ်မကျသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ တိုင်ကြားရေးယန္တရားသည် ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာရေးသားထားသည့် အမှုကို ကြားနာပိုင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရသည့် အချိန်ပမာဏ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာဆက်သွယ်ပေးသည့် ဖြစ်စဉ်၊ နှင့် တရားရေးအရ (သမ္မတဆီမှ မဟုတ်ဘဲ) အသနားခံလျှောက်ထားသည့် ရှင်းလင်းသော အစီအစဉ်များပါဝင်သော အထွေထွေစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက ပြောထားသည်။

အကြံပြုချက်များ

- ကြော်ငြာအကြောင်းတိုင်ကြားချက်များကို ကြားနာရာတွင် ကောင်စီ၏ တိုင်ကြားရေးယန္တရားကို တာဝန်ယူမှုရှိစေရန် ပုဒ်မ ၇၂ ကို ပြင်ဆင်ပါ။
- နိုင်ငံတကာပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကိုယ်ကျင့်တရားများနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းကို ပုဒ်မ ၇၅ (က) တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြပါ။
- အမှုကြားနာခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အချိန်ပမာဏ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်အကြောင်း ရှင်းလင်းသည့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်းဖြစ်စဉ် နှင့် တရားဥပဒေကြောင်းအရသုံးသပ်မှုများအတွက် ရှင်းလင်းတိကျသည့် အသနားခံခြင်းအစီအစဉ်များကို ထည့်သွင်းရန် ပုဒ်မ ၇၉ ကို ပြင်ဆင်ပါ။

ပျောက်နေသော ပုဒ်မများ

ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများတွင် ပုံမှန်ပါရှိရမည့် ပုဒ်မများ ယခုဥပဒေတွင် ပျောက်နေသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ မူဝါဒနှင့် အမြင်အယူအဆများအကြောင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးထားပြီး၊ မီဒီယာ၏ လွတ်လပ်စွာသတင်းတင်ပြခွင့်နှင့် ဆန္ဒမဲပေးသူများမှ မတူညီသောအမြင်များအား ကြားသိပိုင်ခွင့်ကိုလည်း အာမခံချက်ပေးသည့် ရွေးကောက်ပွဲစည်းမျဉ်းများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက ပြောထားသည်။ ဤအာမခံချက်များတွင် ရွေးကောက်ပွဲကင်မိပိန်းများ၊ သတင်းဖော်ပြမှု၊ နိုင်ငံရေးပါတီများအတွက် သက်ဆိုင်ရာမူဝါဒများကို ရှင်းလင်းပြောကြားနိုင်မည့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ချိန် နှင့် မဲပေးမှုဆိုင်ရာပညာပေးအစီစဉ်များကို လည်း ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများသည် Analogue မှ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာသို့ အရွေ့အပြင်၊ ပြည်သူများမှ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကို ဆက်လက်လက်လှမ်းမီနေနိုင်စေရန် အွန်လိုင်းမီဒီယာနှင့် ချိတ်ဆက်နေသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆုံမှတ်(convergence) ကိုပါ လွှမ်းခြုံဖော်ပြသင့်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမှ ဆိုထားသေးသည်။

အကြံပြုချက်များ

- ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအခွင့်အရေးများအား အာမခံချက်ပေးထားသည့် ပုဒ်မကို ထည့်သွင်းပါ။
- Analogue မှ ဒစ်ဂျစ်တယ်ရုပ်သံလွှင့်သို့အရွေ့တွင် ကျယ်ပြန့်သည့်ဆွေးနွေးမှုလိုအပ်ကြောင်း ပုဒ်မတစ်ခုကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲပါ။ ယင်းပုဒ်မသည် လက်လှမ်းမီရပိုင်ခွင့်နှင့် မတူကွဲပြားမှု စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာသင့်ပါသည်။

UNICODE

အပေါ်ယံပြင်ဆင်ချက်က ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေအား ဒီမိုကရေစီနည်းမကျဖြစ်စေသည်

အသစ်ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ (၂၀၁၈) တွင် အပေါ်ယံပြင်ဆင်ချက်များသာ ပါဝင်ပြီး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်ကို ကာကွယ်ရန်

ပျက်ကွက်လျက်ရှိကာ၊ အစိုးရ၏ ပွင့်လင်းပြီးအများပါဝင်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု ကင်းမဲ့ခဲ့ခြင်းကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်။

ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအတွက် ဥပဒေမူဘောင်အရ ထိရောက်သည့် ပြင်ဆင်ချက် နှစ်ခုကိုသာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တစ်ခုမှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခွင့်အတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်ပြီး၊ တစ်ခုမှာ အနှုတ်သဘောဆောင်လေသည်။

၁) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းအတွက်အပေါင်းလက္ခဏာ - ပြင်ဆင်လိုက်သည့် ပုဒ်မ ၅၁ အရ မီဒီယာအား လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ကုမ္ပဏီများမှ လက်ဝါးကြီးအုပ်နိုင်ချေအန္တရာယ်ကို လျော့ချနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ရုပ်သံလွှင့်လှိုင်းနှုန်းစဉ်များမှာ လူထုပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်ပြီး၊ ထို့ကြောင့်ပင် လူထု၏မတူကွဲပြားသောလိုအပ်ချက်နှင့် အမြင်များအတွက် လိုင်စင်များကို ထုတ်ပေးသင့်သည်။ လူအနည်းငယ်နှင့် ကုမ္ပဏီအချို့ကြားတွင်သာ ပိုင်ဆိုင်မှုများရှိနေခြင်းမှာ ယင်းမတူကွဲပြားမှုကို ချိုးနှိမ်ရာရောက်လေသည်။ ပြင်ဆင်ချက်အရ “၁၀၀% ပိုင်ဆိုင်မှု” အစား “လွှမ်းမိုးပိုင်ခွင့်” နှင့် အစားထိုးထားရာ၊ မီဒီယာလက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တားဆီးခြင်းတွင် ဘက်စုံထောင့်စုံမှချင့်ချိန်နိုင်ကာ ပိုမိုထိရောက်စေသည်။

၂) လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းအတွက် အနှုတ်လက္ခဏာ - ပုဒ်မ ၁၄ (ပ) တွင် “ယာယီလိုင်စင်” ကို ဖန်တီးလိုက်ခြင်းက ရုပ်သံလွှင့်သမားများအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုဆင်ဆာထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ ရုပ်သံလှိုင်းများတွင် လုံလောက်မှုမရှိစွာရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ပုံမှန်ရုပ်သံလွှင့်လိုင်စင်က အစိုးရတာဝန်ခံမှုအား ချုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာများထည့်သွင်းရန် ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများကို လွတ်လပ်မှုရှိစေပြီး၊ ရည်ရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည့် အရည်အသွေးပြည့်မီသော အစီအစဉ်များဖော်ဆောင်ရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံစွမ်းရှိစေသည်။ ရေတိုလိုင်စင်ကြောင့် ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့် ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်စေမည့် အကြောင်းအရာများကို ဖြတ်ချစေနိုင်သလို၊ ကြော်ငြာများမှ မြန်ဆန်သည့်အကျိုးအမြတ်ရရှိရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည့် အရည်အသွေးနိမ့်သောအစီအစဉ်များကိုသာ ပြုလုပ်ဖန်တီးလာနိုင်သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အစိုးရဖြစ်ပြီးနောက် ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေကိုပြင်ဆင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ကို NLD မှ လျင်မြန်စွာကြေညာခဲ့သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက အစိုးရသည် ရုပ်သံလွှင့်ရန်သဘောတူညီမှုရထားပြီး၊ လုပ်ကိုင်နေပြီးဖြစ်သော ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၊ နိုင်ငံတကာအရင်းမြစ်များနှင့် ဆွေးနွေးနေသည်ဟု ကောလဟာလများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် လွှတ်တော်မှ

မြန်မာနိုင်ငံရှိအရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး၊အများပါဝင်သော ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် FEM မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ယှဉ်ထိုးသုံးသပ်ခဲ့ပြီး၊ အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတွင် ယင်းတို့ကို ထည့်သွင်းခံခဲ့ရခြင်းမရှိပါ။ အထူးသဖြင့် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲအမီ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မူဝါဒများအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူ့ထံ လွတ်လွတ်လပ်လပ်မျှတတပေးနိုင်ရန် ရုပ်သံလွှင့်ကဏ္ဍကို ပြင်ဆင်ရန် FEM မှ အစိုးရကို တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

အနှစ်ချုပ်ဆိုရလျှင် ယခုရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေသည် ဒီမိုကရေစီအတွက် မသင့်လျော်ဘဲ၊ အစိုးရထိန်းချုပ်နေသည့် ရုပ်သံလွှင့်လိုင်းများကို ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှုကို ကာကွယ်ပေးရန် ပြင်ဆင်ချက်များ လိုအပ်နေသည်။ လက်ရှိရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေအနေဖြင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ရုပ်သံလွှင့်ပုံစံသို့ မည်သို့မည်ပုံကူးပြောင်းမည်ကို ရှင်းပြရန်လည်း လိုအပ်နေပါသည်။

ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ)၊ ၆၁ မှ ၆၂ အထိ- အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများ

ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ) နှင့် ပုဒ်မ ၆၁ မှ ၆၂ အထိသည် အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ပုဒ်မ၂(ဇ)က အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများကို အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီး၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်ကိုင်နေသော မီဒီယာတစ်ခုတည်းကိုသာ ရည်ညွှန်းကန့်သတ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ ပုဒ်မ ၄(ခ)ကမူ အများပြည်သူပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာဝန်ဆောင်မှု၊ လူထုအဖွဲ့အစည်းအခြေပြုရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ နှင့် စီးပွားဖြစ်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများနှင့်အတူ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကိုလည်း ဆက်လက်ထားရှိသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောထားသည်။ ပုဒ်မ ၃၈(ဃ) အရ အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ၏လိုင်စင်သက်တမ်းမှာ ၁၀ နှစ်အထိ ပေးထားသည်။ ပုဒ်မ ၆၁ နှင့် ၆၂ တွင် အစိုးရမီဒီယာများကို အစိုးရဘဏ္ဍာနှင့် ကြော်ညာခများမှ ရောယှက်ထောက်ပံ့ပေးသွားမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုတွင် မီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ အစိုးရတာဝန်ခံမှုကို ထိန်းကျောင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ အစိုးရဘာတွေလုပ်ဆောင်နေသလဲ ဆိုသည်ကို တင်ပြရန်နှင့် သဘောထားအမြင်ပေးရန် ဖြစ်လေသည်။ အစိုးရမှ ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဝေဖန်ရန် မဖြစ်နိုင်သဖြင့် အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအနေဖြင့် လွတ်လပ်ပြီးမျှတဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေအလွန်နည်းပါးလှသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ အစိုးရများသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအပါအဝင် မည်သည့်မီဒီယာကိုမှ မထိန်းချုပ်ထားသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်များ

- ပုဒ်မ ၂(ဇ)၊ ၄(ခ)၊ ၃၈(ဃ) နှင့် ပုဒ်မ ၆၁ မှ ၆၂အထိကို ပယ်ဖျက်ပြီး၊
အစိုးရပိုင်ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအားလုံးကို အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပါ။

ပုဒ်မ ၅ မှ ၃၀ အထိ - ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး၏ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှု

ပုဒ်မ ၅ မှ ၆ သည် ဝန်ကြီး ၁ ဦး၊ ဒုတိယဝန်ကြီး ၄ ဦး နှင့် အစိုးရစီနီယာအရာရှိ ၄ ဦးအပါအဝင် စုစုပေါင်းအဖွဲ့ဝင် ၁၃ ဦးပါဝင်သော ရုပ်သံလွှင့်အာဏာပိုင်အဖွဲ့ကို ဖန်တီးထားသည်။ ၎င်းအဖွဲ့က ရုပ်သံလွှင့်မှုဝါဒများ၊ လှိုင်းနှုန်းစဉ်စီမံကြီးကြပ်မှုများနှင့် ပတ်သတ်၍ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကောင်စီကို အကြံပေးမည်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၇ မှ ၃၀ အထိက ရုပ်သံလွှင့်ကောင်စီကို ဖန်တီးထားပြီး၊ ၎င်းမှ လိုင်စင်ကို ကြီးကြပ်ကာ ရုပ်သံလွှင့်သူများအတွက် ကျင့်ဝတ်များကို ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၁၂ က ပြောထားသည်မှာ သမ္မတ၊ အထက်လွှတ်တော် အောက်လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌတို့မှ စာရင်းပေးသွင်းထားသော လူပုဂ္ဂိုလ် ၁၈ ဦးမှ ကောင်စီဝင် ၉ ဦးကို သမ္မတမှ ရွေးချယ်ခန့်ထားရန်ဖြစ်သည်။ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များအမှားပြုလုပ်လျှင် သမ္မတမှ ဖြုတ်ချပစ်နိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၁၈ က ပြောထားသည်။ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် လူတစ်ဦးချင်းသည် ကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကျေနပ်လျှင် သမ္မတသို့တင်ပြ အသနားခံနိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၉၁ မှ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့သည် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် အစိုးရထိန်းချုပ်မှုမှ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော်လည်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့သည် အများအားဖြင့် အစိုးရအရာရှိများဖြစ်ကြပြီး၊ ရုပ်သံလွှင့်ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း အစိုးရမှရွေးချယ်ခန့်အပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ဖွဲ့လုံးမှာ လွတ်လပ်မှု မရှိကြပေ။ အစိုးရမှ အလွယ်တကူထိန်းချုပ်နိုင်စေသော ဝေဝါးလှသည့် အကြောင်းပြချက်များနှင့် သမ္မတမှ အာဏာပိုင်အဖွဲ့နှင့် ကောင်စီဝင်အများစုကို ရာထူးမှဖြုတ်ပယ်ပစ်လိုက်နိုင်သည်။ ကောင်စီမှချမှတ်လိုက်သည့် မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်မဆို သမ္မတဆီသို့ အသနားခံခြင်းအားဖြင့် နောက်ပြန်လည်နေမည်ဖြစ်ကာ၊ ယင်းက ကောင်စီကို အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သင့်သော်လည်း၊ ယခုဥပဒေမှာမူ မတူကွဲပြားသည့် ကိုယ်စားပြုမှုများကို အာမခံပေးထားခြင်း မရှိပါ။ ပုဒ်မ ၇(ခ)သည်

အမှန်တကယ်တမ်း နိုင်ငံသားမဟုတ်သည့် မိဘများ၏ သားသမီးများကို ဥပဒေကြောင်းအရမညီညွတ်စွာ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အကြံပြုချက်များ

- ပုဒ်မ ၅မှ ၆ အထိကို ဖျက်သိမ်းပြီး၊ အာဏာပိုင်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ရုပ်တံ့ရန်။
- ကောင်စီသည် အစိုးရမှ ကင်းလွတ်အမှီအခိုကင်းသင့်ကြောင်းနှင့် ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များကို မည်သူကမျှ လွှမ်းမိုးခြင်းမပြုသင့်ကြောင်း ပုဒ်မအသစ်တစ်ခုကို ပုဒ်မ ၇ ရှေ့တွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲပါ။
- မိဘများမှ နိုင်ငံသားဖြစ်ရန်လိုအပ်သည့် လိုအပ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်းအားဖြင့် ပုဒ်မ ၇(ခ) ကို ပြင်ဆင်ပါ။
- ကောင်စီဝင်များကို အရပ်ဖွဲ့လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လွှတ်တော်မှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူကွဲပြားမှုများကို ယင်းကောင်စီဝင်များမှ ကိုယ်စားပြုနိုင်စေရန် ပုဒ်မ ၉ မှ ၁၂ အထိ ပြင်ဆင်ပါ။
- ကောင်စီဝင်များကို ကောင်စီ၏ အရည်အသွေးပြည့်ဝသည့် ကောင်စီဝင်အများစုမှသာ ဖြုတ်ချနိုင်ပြီး၊ တရားရုံးသို့ အယူခံနိုင်စေရန် ပုဒ်မ ၁၈ ကို ပြင်ဆင်ပါ။

ပုဒ်မ ၇၅ မှ ၉၁ အထိ - ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကျင့်ဝတ်နှင့် တိုင်ကြားရေးယန္တရား

ပုဒ်မ ၇၅ မှ ၉၁ အထိသည် ပြသနာရပ်များကို ကြားနာရန်နှင့် ဖြေရှင်းရန်အတွက် ကောင်စီအတွင်း တိုင်ကြားရေးယန္တရားတစ်ခုကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဟန်ချက်ညီမျှခြင်းနှင့် ကြားနေခြင်း၊ အသက်အုပ်စုခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလိုခြံခွင့်၊ ကြော်ညာစံနှုန်းများပါဝင်သည့် ကိုယ့်ကျင့်တန်ဖိုးများကို အခြေခံသော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကိုပုဒ်မ ၇၅ မှ ၇၈(က) အထိ ပုဒ်မများတွင် ဖန်တီးပြုစုထားသည်။ ပုဒ်မ ၇၈(ခ) မှ ၈၃ အထိသည် ကောင်စီအနေဖြင့် ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်သော ရုပ်သံလွှင့်သူများအကြောင်း တိုင်ကြားချက်များကို ကြားနာရန် ကောင်စီအတွင်း အဖွဲ့တစ်ခုကို ပြဆိုထားသည်။ ကောင်စီမှ သတိပေးရန်၊ သတိပေးချက်ထုတ်ပြန်ရန်၊ မှားယွင်းသောဖော်ပြချက်များကို အမှန်ပြင်ဆင်ရန်၊ တုံ့ပြန်ခွင့်ကိုပေးရန် ပုဒ်မ ၈၁ မှ ၈၆ အထိသည် ကောင်စီအား အာဏာပေးထားသည်။ ကောင်စီမှ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများကို သတိပေးချက်၊ အုပ်ချုပ်ရေးငွေဒဏ်၊ သို့မဟုတ် လိုင်စင်ယာယီရပ်ဆိုင်းခြင်း (သို့မဟုတ်) လိုင်စင်အမြဲရပ်ဆိုင်းခြင်းတို့ ပါဝင်သည့် ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်နိုင်ကြောင်း ပုဒ်မ ၈၇ မှ ၉၁ အထိက ပြောထားသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကျင့်ဝတ်များသည် နိုင်ငံတော်၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ နှင့် ကိုယ်ကျင့်တန်ဖိုးများထက်စာလျှင် နိုင်ငံတကာပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းအပေါ်တွင် အခြေပြုသင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်သည် လူတစ်ဦးချင်းအပေါ်မူတည်နေသောကြောင့် မကြာခဏဆိုသလို ဝေဝါးပြီး ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မကျဖြစ်ကာ၊ ကောင်စီအနေဖြင့် အစီစဉ်မကျသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ တိုင်ကြားရေးယန္တရားသည် ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာရေးသားထားသည့် အမှုကို ကြားနာပိုင်ခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရသည့် အချိန်ပမာဏ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာဆက်သွယ်ပေးသည့် ဖြစ်စဉ်၊ နှင့် တရားရေးအရ (သမ္မတဆီမှ မဟုတ်ဘဲ) အသနားခံလျှောက်ထားသည့် ရှင်းလင်းသော အစီအစဉ်များပါဝင်သော အထွေထွေစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက ပြောထားသည်။

အကြံပြုချက်များ

- ကြော်ငြာအကြောင်းတိုင်ကြားချက်များကို ကြားနာရာတွင် ကောင်စီ၏ တိုင်ကြားရေးယန္တရားကို တာဝန်ယူမှုရှိစေရန် ပုဒ်မ ၇၂ ကို ပြင်ဆင်ပါ။
- နိုင်ငံတကာပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကိုယ်ကျင့်တရားများနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ရေးသားပြောဆိုခြင်းကို ပုဒ်မ ၇၅ (က) တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြပါ။
- အမှုကြားနာခွင့်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အချိန်ပမာဏ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်အကြောင်း ရှင်းလင်းသည့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်းဖြစ်စဉ် နှင့် တရားဥပဒေကြောင်းအရသုံးသပ်မှုများအတွက် ရှင်းလင်းတိကျသည့် အသနားခံခြင်းအစီအစဉ်များကို ထည့်သွင်းရန် ပုဒ်မ ၇၉ ကို ပြင်ဆင်ပါ။

ပျောက်နေသော ပုဒ်မများ

ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများတွင် ပုံမှန်ပါရှိရမည့် ပုဒ်မများ ယခုဥပဒေတွင် ပျောက်နေသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ မူဝါဒနှင့် အမြင်အယူအဆများအကြောင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးထားပြီး၊ မီဒီယာ၏ လွတ်လပ်စွာသတင်းတင်ပြခွင့်နှင့် ဆန္ဒမဲပေးသူများမှ မတူညီသောအမြင်များအား ကြားသိပိုင်ခွင့်ကိုလည်း

အာမခံချက်ပေးသည့် ရွေးကောက်ပွဲစည်းမျဉ်းများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြသင့်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက ပြောထားသည်။ ဤအာမခံချက်များတွင် ရွေးကောက်ပွဲကင်မိပိန်းများ၊ သတင်းဖော်ပြမှု၊ နိုင်ငံရေးပါတီများအတွက် သက်ဆိုင်ရာမူဝါဒများကို ရှင်းလင်းပြောကြားနိုင်မည့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ချိန် နှင့် မဲပေးမှုဆိုင်ရာပညာပေးအစီစဉ်များကို လည်း ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ရုပ်သံလွှင့်ဥပဒေများသည် Analogue မှ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာသို့ အရွှေ့အပြင်၊ ပြည်သူများမှ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာကို ဆက်လက်လက်လှမ်းမီနေနိုင်စေရန် အွန်လိုင်းမီဒီယာနှင့် ချိတ်ဆက်နေသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆုံမှတ်(convergence) ကိုပါ လွှမ်းခြုံဖော်ပြသင့်ကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများမှ ဆိုထားသေးသည်။

အကြံပြုချက်များ

- ရွေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအခွင့်အရေးများအား အာမခံချက်ပေးထားသည့် ပုဒ်မကို ထည့်သွင်းပါ။
- Analogue မှ ဒစ်ဂျစ်တယ်ရုပ်သံလွှင့်သို့အရွှေ့တွင် ကျယ်ပြန့်သည့်ဆွေးနွေးမှုလိုအပ်ကြောင်း ပုဒ်မတစ်ခုကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲပါ။ ယင်းပုဒ်မသည် လက်လှမ်းမီရပိုင်ခွင့်နှင့် မတူကွဲပြားမှု စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာသင့်ပါသည်။